

nødhjælpsaktioners sikkerhed fandt sted uden eksplicit mandat fra Sikkerhedsrådet. Det skal dog nævnes, at det i den folkeretlige debat er omdiskuteret, hvorvidt denne indsats hviler på et retligt grundlag, der udgøres af de foreliggende Irak-resolitioner fra Sikkerhedsrådet.

Endelig forelå der ikke Sikkerhedsrådets bemyndigelse til NATO's intervention i Folkerepublikken Jugoslavien i 1999, der havde til formål at bringe forfølgelsen af etniske albanere i Kosovo til ophør. Efter at NATO-operationen blev indstillet bemyndigede Sikkerhedsrådet oprettelsen af en international sikkerhedsstyrke i Kosovo.

Det må således konstateres, at der ikke forelå et klart sikkerhedsrådsmandat til intervention i Kosovo-konflikten, men at interventionen var berettiget og nødvendig for at afværge en humanitær katastrofe, etniske udrensninger, folke- drab og sikre regional fred og sikkerhed.

Staternes praksis siden 1990 kan således ses som udtryk for større accept af, at humanitær intervention kan være moralsk betinget i særlige alvorlige tilfælde. Generelt synes omfanget af staters kritik at være mindre, ligesom der efterfølgende implicit har været støtte fra FN, i tilfælde hvor interventionen var humanitær.

Der kan dog ikke ifølge DUPI-udredningen konkluderes, at der nu i folkeretten er blevet etableret en ret til humanitær intervention uden Sikkerhedsrådets bemyndigelse. Samtidig er der med rækken af humanitære interventioner i løbet af de sidste 10 år er taget skridt på vejen mod nye normer for det internationale samfunds muligheder for at gribe ind i det, der tidligere blev opfattet som en stats indre anliggender.

5. Politiske og moralske aspekter af humanitær intervention.

I løbet af de seneste 10 år er humanitært begrundede interventioner kommet på den internationale dagsorden. Men til trods for de væsentlige gunstigere globale vilkår har FN's effektivitet over for systematiske krænkelser af menneskerettighederne ved en række lejligheder været begrænset. Uenigheden i Sikkerhedsrådet har afspejlet en mangel på konsensus i det internationale samfund om afvejningen mellem hensynet til staters suverænitet og det enkelte menneskes sikkerhed og retsbeskyttelse.

Der kan fremføres væsentlige moralske argumenter for, at humanitær intervention uden et mandat fra Sikkerhedsrådet er legitim. Det er

tilfældet, når krigsforbrydelser, folke- drab og andre forbrydelser mod menneskeheden finder sted, og Sikkerhedsrådet er blokeret. Imidlertid kan sådanne interventioner udviske folkerettens almindeligt anerkendte forbud mod militær magtanvendelse mellem stater, hvis sådanne interventioner bliver almindeligt anerkendt som en del af folkeretten. Ligeledes vil der være en risiko for misbrug. Humanitære interventioner risikerer altså at ødelægge det skrøbelige kollektive sikkerhedssystem, som FN-pagten bygger på. Derved opstår der risiko for at underminere selve grundlaget for den internationale retsorden på dens nuværende udviklings- stadium.

Hvad det mest ansvarlige valg kan være afhænger af den specifikke situation og overvejelser om konsekvenser for den nutidige og fremtidige retstilstand. Regeringen er på den baggrund enig i DUPI-udredningens konklusion, at udfordringen forekommer at måtte være at holde muligheden åben over for humanitær intervention i situationer med ekstreme menneskelige lidelser, hvor grundene til handling anses for moralsk tvingende og politisk velfunderede, men hvor Sikkerhedsrådet er ude af stand til at handle, uden derved at bringe den eksisterende internationale retsorden, herunder Sikkerhedsrådets centrale rolle i fare.

Den politisk og moralske vilje til handlen i lyset af systematiske og massive krænkelser af menneskerettigheder er også blevet understreget af FN's generalsekretær, bl.a. ved Menneskerettighedskommissionens samling i Genève den 7. april 1999: »Vi må ikke lade nogen være i tvivl om, at vi ikke kan acceptere straffrihed for »massemordere«, »de etniske udrensere« og dem, der gør sig skyldige i grove og chokerende menneskerettighedskrænkelser. De Forenede Nationer vil aldrig være deres tilflugtssted og FN-pagten aldrig en kilde til retfærdiggørelse. Langsomt, men tror jeg, sikkert udvikler der sig en folkeretlig norm imod voldelig undertrykkelse af minoriteter, som vil og må gå forud for hensynet til staternes suverænitet«.

6. Perspektiver

DUPI's udredning om humanitær intervention peger på fire politiske strategier, der kan anvendes for at håndtere udfordringen om humanitær intervention:

1. Status quo strategien – kun humanitær intervention efter bemyndigelse fra Sikkerhedsrådet. Denne strategi holder sig strengt til de